

Гуцало Е.У.
кандидат педагогічних наук, доцент
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка
(м. Кропивницький)

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ІЗ ГІПЕРАКТИВНИМИ ДІТЬМИ

У сучасному динамічному світі проблема гіперактивних дітей сприймається як досить природна й конгруентна часу. Проте основними причинами появи таких вкрай рухливих дітей не є соціальні чинники. Соціальні працівники, соціальні педагоги й психологи адекватно сприймають появу усе більшої кількості надрухливих дітей, демонструючи знання й розуміння їхніх характерологічних рис й поведінкових акцентів, виявляючи готовність толерантної й терплячої взаємодії, гуманності, професіоналізму й соціальної відповідальності.

На жаль, часто класоводи гіперактивність пояснюють лише поведінковими проблемами, невихованістю дитини. Для деяких вчителів учень, що виявляє в класі зайву рухливість й непосидючість, є справжньою проблемою, причиною порушення нормального навчального процесу. Соціальний працівник у подібних ситуаціях виступає у ролі модератора, «адвоката» гіперактивної дитини. Таким чином, соціальна робота із гіперактивними дітьми стає основою нормалізації їхнього подальшого розвитку, успішного навчання й соціалізації.

Дослідники стверджують, що деякі діти із діагнозом «синдром гіперактивності» мають досить високі компенсаторні можливості. Однак для включення компенсаторних механізмів необхідна наявність певних передумов [1; 2; 3]. Розкриємо деякі умови, що сприяють ефективності соціальної роботи із даною проблемою.

1. Дорослі мають дотримуватися позитивної, оптимістичної моделі спілкування. Оскільки гіперактивній дитині роблять велику кількість зауважень і дома, і в школі, то страждає її самооцінка. Тому треба частіше

хвалити дитину за успіхи і досягнення, навіть незначні. Це допоможе зміцнити впевненість дитини у власних силах. Не можна, однак, забувати про неприпустимість нещирої, незаслуженої похвали.

2. У повсякденному спілкуванні з гіперактивними дітьми дорослі повинні уникати різких заборон, які починаються словами «ні» й «не можна». Гіперактивна дитина, будучи імпульсивною, швидше за все, відреагує на таку заборону неслухняністю, або вербальною агресією. У цьому випадку, по-перше, треба говорити з дитиною стримано, навіть якщо що-небудь їй забороняється, а по-друге, бажано не говорити дитині «ні», а дати їй можливість вибору.

3. Із гіперактивною дитиною необхідно спілкуватися м'яко, спокійно. Якщо дорослий виконує разом із дитиною навчальне завдання, то бажано, щоб не було жорстких наказів, але бажано також уникати захоплених інтонацій, емоційно насиченого тону відгуків й коментарів. Гіперактивна дитина, будучи дуже чутливою й сприйнятливою, швидко приєднається до настрою дорослого, емоції її поглинуть і стануть перешкодою для подальших успішних дій.

4. Якщо дорослий хоче домогтися того, щоб його гіперактивна дитина виконувала вказівки і прохання, треба навчитися давати інструкції саме для неї. Насамперед, вказівки повинні бути небагатослівними, інакше дитина просто не почує сказаного. Не доцільно давати дитині кілька завдань відразу. Краще давати вказівки послідовно, додаючи наступну тільки після того, як виконана попередня. Слід давати дитині тільки одне завдання на певний відрізок часу, щоб вона могла його завершити. Виконання завдання необхідно проконтролювати. Для підкріплення усних інструкцій бажано використовувати зорову стимуляцію.

5. Буває, що дорослі обирають тактику вседозволеності, і дуже швидко дитина починає маніпулювати ними. А оскільки такій дитині для відчуття власної безпеки просто необхідні чіткі межі дозволеного та обов'язковий

«зворотній зв'язок» від дорослого, то у випадку вседозволеності проблеми у поведінці тільки збільшуються.

6. Досить часто гіперактивні діти мають неординарні здібності в різних галузях, вони кмітливі і швидко «схоплюють» інформацію. Це створює у батьків враження, що звичайна програма навчання в школі занадто примітивна для них, і вони записують дитину в різні гуртки, факультативи. Однак це веде до перевтоми, примх й відмови від навчання взагалі.

7. Дорослі мають схвалювати дитину за усі види діяльності, які вимагають концентрації уваги (наприклад, робота з кубиками, пазлами, розфарбовування, читання).

8. Дуже часто батьки гіперактивних дітей стверджують, що їхні діти ніколи не втомлюються. Насправді діти втомлюються. І саме втома виявляється у вигляді рухового занепокоєння. По можливості треба відгородити гіперактивну дитину від тривалих занять на комп'ютері і від перегляду телевізійних передач, що особливо сприяють її емоційній нестабільності.

9. Під час ігор дорослим доцільно обмежувати дитину лише одним партнером. Варто уникати неспокійних, метушливих приятелів.

12. Необхідно давати дитині можливість витратити надлишкову енергію. Корисна щоденна фізична активність на свіжому повітрі: тривалі прогулянки, біг, спортивні заняття. Проте заняття колективними видами спорту не завжди сприяє заспокоєнню дитини, особливо з елементами змагальності.

Література

1. Гуцало Е. У. Основи психологічної компетентності майбутнього педагога : Навчальний посібник / Е. У. Гуцало. – Кропивницький: ФО-П Александрова М.В., 2016. – 138 с.
2. Заваденко Н. Н. Факторы риска для формирования дефицита внимания и гиперактивности у детей / Н. Н. Заваденко // Мир психологии – 2000 – № 1 – С.16-27.

3. Шевченко Ю. С. Коррекция поведения детей с гиперактивностью и психопатоподобным синдромом / Ю. С. Шевченко. – М., 1997 – 143 с.